

Sumant les veus de la ciutadania

Lali Sandiumenge

Periodista

El Govern de la Generalitat impulsa la participació dels ciutadans en la definició i el desplegament de polítiques públiques, una nova manera de fer democràcia que fins ara només s'havia assajat al món local. La Llei de serveis socials, la d'infància, la de joventut o la Llei del dret de les dones per a l'eradicació de la violència masclista són alguns dels textos legislatius que s'han elaborat tenint en compte des del principi les opinions i els suggeriments de la ciutadania. L'objectiu és sumar veus, experiències i punts de vista.

L'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat va consensuar amb els seus habitants el pla director de bicicletes; el de Sant Boi de Llobregat, el de mobilitat sostenible; el de Mollerussa està elaborant el d'ordenació urbanística municipal amb la participació dels ciutadans, i el de Girona decideix els futurs usos del parc de la Devesa. A la comarca del Baix Empordà, el consistori de Santa Cristina d'Aro ha estat dos anys consecutius premi d'Innovació Democràtica pels pressupostos participatius que ha posat en marxa aquests darrers cinc anys, en els quals la ciutadania té la possibilitat de decidir com gastar els diners públics i quin pes han de tenir en cada una de les partides municipals.

Sessió a Reus del procés de participació del Pacte Nacional per a la Immigració. Foto: DGPC.

L'atenció personalitzada per a la prevenció és un dels aspectes recollits a la nova Llei dels drets de les dones per a l'eradicació de la violència masclista, elaborada amb la participació de la ciutadania.

Foto: Lali Sandiumenge.

Són només uns quants exemples d'experiències municipals en l'àmbit de la participació ciutadana a Catalunya, triades aleatòriament. N'hi ha moltíssimes més. El món local, sovint per iniciativa pròpia, té una llarga tradició a l'hora de permetre que tothom hi pugui dir la seva i al llarg de les dues darreres dècades n'han proliferat les experiències. Tot i que el procés és lent i complex, i implica donar veu a sectors i interessos diversos, hi ajuda la proximitat i el fet que els afers que es consulten són entenedors i toquen molt de prop el ciutadà. La gent vol tenir veu, a més a més de vot.

La participació dels ciutadans és un dels dèficits principals de la democràcia representativa. El medi local és l'escenari idoni i natural per desenvolupar-la, però el Govern de la Generalitat també s'ha decidit a implicar la ciutadania en l'elaboració de les polítiques públiques. Fruit d'aquesta voluntat, el tripartit va crear el gener de 2004 la Direcció General de Participació Ciutadana (d'ara endavant, DGPC), que promou les iniciatives de participació ciutadana dels diferents departaments del Govern català i hi dóna suport. La primera gran experiència en aquest sentit va ser la de l'Estatut de Catalunya, que es va elaborar amb la participació de més de 400 entitats i institucions i prop de 22.000 aportacions a títol individual. Després, s'han tancat processos com el nou Pla d'equipaments penitenciaris i el Pacte Nacional per a l'Educació i se n'han obert alguns de tan complexos com el de la directiva marc de l'aigua i els plans de gestió de conques hidràuliques. En l'àmbit legislatiu, la Llei de serveis socials, aprovada per unanimitat al Parlament al final de l'any passat, en va ser la pionera i després van arribar la Llei d'infància, la de joventut, la d'iniciativa legislativa popular i la del dret de les dones per a l'eradicació de la violència masclista.

La participació dels ciutadans en la definició i el desplegament de polítiques públiques és una nova manera de fer política, inèdita i pionera a l'Estat espanyol

Es tracta de canviar de mentalitat, de passar d'una Administració pública tradicional, basada en la racionalitat tecnocràtica, a una nova Administració, basada en la racionalitat deliberativa

“Els governs ja no poden fer les coses sols. Hi ha temes que desborden la capacitat d'un sol actor”, subratlla Quim Brugué, que va ser director general de Participació Ciutadana des de la creació de la Direcció fins a mitjan març passat, quan va tornar a la docència universitària i va ser rellevat per Marc Rius. “S'imposa canviar de mentalitat o de cultura i possibilitar la participació dels ciutadans en la presa de decisions públiques. Es tracta de passar d'una Administració

pública tradicional, basada en la racionalitat tecnocràtica, a una nova Administració, basada en la racionalitat deliberativa.”

Participació... en línia

Les noves tecnologies d'informació i comunicació també han permès noves formes de participació electrònica i de relació entre els ciutadans i els responsables públics. Més de seixanta ajuntaments catalans i tres consells comarcals són usuaris del programa Consensus, una plataforma de participació ciutadana a través d'Internet creada l'any 2000 entre l'Institut Català de Tecnologia, la Fundació Jaume Bofill i el consorci d'ajuntaments catalans Localret. L'objectiu de Consensus.cat és promoure i estimular la informació i la participació en el món local a través d'Internet i oferir espais virtuals als ciutadans per organitzar-se.

El Parlament català també promou des del ciberespai la participació ciutadana. El programa democracia.web, impulsat també des de la Fundació Jaume Bofill, es va posar en marxa el 1998 amb el suport de la mesa del Parlament com una experiència innovadora per establir un nou canal de comunicació entre la ciutadania i els representants de la cambra i va arribar a tenir-hi 1.200 usuaris. Fins a la primavera de 2006, al final de la VII legislatura, va permetre que els internautes seguissin en línia la tramitació d'una llei, tinguessin accés a tota la documentació i poguessin participar-hi. “Tota la tramitació era visible i es permetia suggerir esmenes als textos quan s'obria el termini de presentació d'esmenes dels diputats. Democracia.web enviava les esmenes que els usuaris proposaven a títol individual a tots els grups parlamentaris i ells podien recollir-les o no”, explica una de les coordinadores del projecte, Laia Torras, coordinadora de l'àrea de Democràcia de la Fundació Jaume Bofill.

El web disposava d'un altre espai de comunicació, “Cartes al Parlament”, en què qualsevol podia adreçar-se directament a un diputat o als diferents grups parlamentaris. “Va ser una aposta per establir un diàleg obert. Tant la persona que escrivia la carta com la que contestava eren conscients que tothom les podria llegir i, per tant, les preguntes eren sovint d'interès general i les respostes no eren de tràmit”, afegeix Torras.

El projecte de democracia.web, que preveia que a la llarga es convertís en una eina més de l'activitat parlamentària i de la relació amb els ciutadans, va tancar el 2006.

El projecte de democracia.web, que preveia que a la llarga es convertís en una eina més de l'activitat parlamentària i de la relació amb els ciutadans, va tancar el 2006.

Aquesta nova manera de fer política és inèdita i és pionera a l'Estat espanyol, perquè només s'ha assajat en l'àmbit local. No hi ha precedents a Europa i l'experiència internacional més semblant, tret de la que han endegat alguns països llatinoamericans, és la que va tenir lloc a Porto Alegre a final dels vuitanta amb els pressupostos participatius, convertits ja en un referent internacional per a les pràctiques locals de la democràcia participativa. Seguint el model català, altres comunitats autònomes de l'Estat han incorporat la participació ciutadana a les seves polítiques, com és el cas de la Generalitat Valenciana, que va aprovar el febrer passat el Projecte de Llei de participació ciutadana. També el Govern de les Canàries està elaborant un avantprojecte de Llei que vol sotmetre al Parlament autònom l'any vinent. L'objectiu és aprofundir en la democràcia i contribuir a l'interès general, implicar i coresponsabilitzar la societat en la resolució de problemes, intercanviar coneixements, crear sinèrgies i afrontar els conflictes d'una manera més creativa.

tadans, està ara mateix en suspens, però els arxius hi segueixen penjats i poden consultar-se. Mentrestant, el lloc web de la institució, www.parlament.cat, també possibilita que la ciutadania es posi en contacte via correu electrònic amb la mesa i els diferents grups parlamentaris i que segueixi l'estat de tramitació de les lleis en discussió. El president, Ernest Benach, per la seva banda, interessat en participació i tecnologia, té un bloc, en el qual informa de les seves activitats i permet a tothom poder dir-hi la seva a través dels comentaris, i una bústia, "El president respon", en la qual rep i contesta les queixes o els suggeriments dels ciutadans.

Sembla que les noves tecnologies són cosa sobretot de les joves generacions, perquè una de les entrades del bloc de Benach que més feedback va aconseguir va ser la del 14 de febrer passat, "Parlament a les aules", en què el president explicava dues sessions sobre I+D (informar-se i participar en política) que havia dut a terme a sengles escoles públiques de Cornellà i d'Esplugues, al Baix Llobregat. Els alumnes de 6è de primària del CEIP Les Mèlies de Vilafant, un poble d'uns 5.000 habitants de la comarca

de l'Alt Empordà, que havien estat uns dies abans visitant la cambra, van recollir ràpidament el repte i li van deixar sis comentaris.

"Estimats polítics, us vull fer una queixa", va escriure, literalment, la Claudia Brugués. "Nosaltres volem un pavelló a vilafant, però no volem que ens treguin la piscina de vilafant perquè diuen que hi pasara al AVE. Volem un pavelló!!!! gracies. Volem una resposta rapida i bona!!!!". Sergio Rovira, de la mateixa escola, va ampliar l'ofensiva escrivint a la bústia de consultes del president: "A els nens de vilafant ens agradaria tenir un pavelló de bàsquet. Sisplau ens posariau un pavelló a vilafant?"

Sota llum i taquígrafs

La DGPC defineix la *participació* com el procés que incorpora la ciutadania –les seves posicions, els seus interessos i els seus arguments– en la definició i el desplegament de les polítiques públiques, a través d'un diàleg raonat i constructiu. Però, com assenyala Brugué, no és el mateix decidir els carrils bici que ha de tenir un poble, si hi ha d'haver arbres en un plaça pública o gronxadors en un parc per a infants que gestionar que tot-hom hi pugui dir la seva quan es parteix de zero per produir una llei o quan es tracta de decidir com gestionar una nova cultura de l'aigua, en què cal articular un diàleg entre els pagesos, els empresaris i les associacions ecologistes, entre d'altres.

La diferència que comporta en la manera de fer política és radical. Abans, els diàlegs es feien entre molt pocs i a porta tancada. La novetat és que ara s'intenta incorporar-hi noves veus i recollir tots els punts de vista i es desenvolupa sota llum i taquígrafs. "Els nostres processos són oberts i inclusius", subratlla Brugué. "Per exemple, en el cas d'una carretera, abans només es consultava l'enginyer, però construir-la no és només un problema tècnic, sinó també de desenvolupament, de veïns i té un impacte ambiental."

Aquest sistema de participació permet a l'Administració poder veure altres posicions legítimes i ser més sensibles a l'opinió de la ciutadania

Un exemple d'això és el cas del Pla d'equipaments penitenciaris, una de les experiències que va posar en marxa el Departament de Justícia en col·laboració amb la Direcció General que dirigia Brugué el 2005. Es tractava de decidir la localització de noves presons a diferents comarques catalanes i es va decidir comptar amb la compli-

citat dels territoris afectats. Si habitualment l'anunci es feia quan ja estava tot dat i benèit i la maquinària a punt de posar-se a treballar, aquest cop tothom, veïns, municipis i entitats, van poder dir-hi la seva i expressar el rebuig i les pors que els suscitava. "Ens va servir per poder veure altres posicions legítimes i ser més sensibles al que significa tenir una presó prop de casa, posar-te a l'altra banda", subratlla Francesc Jiménez Gusi, coordinador d'Equipaments Penitenciaris de Justícia. "La decisió sobre el lloc on s'ha d'ubicar una presó és responsabilitat del Govern, no dels municipis, però el diàleg és molt important. No sobre on la posarem, sinó sobre com articular-la."

Un cas similar és el de la Llei d'espectacles i activitats recreatives. Tot i que no el text legislatiu, que s'està tramitant al Parlament i que s'hauria d'aprovar al llarg d'aquest any, la Direcció General del Joc i d'Espectacles va obrir el febrer passat el procés participatiu per consensuar el posterior desplegament reglamentari, on se'n concretaran els detalls, i va convocar a participar-hi els representants polítics i el personal tècnic de les administracions locals catalanes, els representants de les associacions que agrupen els professionals i els empresaris del sector i els representants de la societat civil, com entitats veïnals, AMPA o organitzacions de defensa dels consumidors i usuaris, així com ciutadans a títol individual.

Quim Brugué va ser director general de Participació Ciutadana fins al març passat.

Foto: Lali Sandlumenge.

El document de treball que serveix de punt de partida per al diàleg proposa diferents àmbits a debat. Entre d'altres: com trobar un equilibri entre els drets dels usuaris i la resta de la ciutadania; les condicions mínimes per garantir la seguretat (horaris, assegurances, control d'accés i vigilància), o les condicions i el catàleg d'espectacles, activitats i espais oberts al públic. L'objectiu principal, segons Mercè Claramunt, directora general del Joc i d'Espectacles de la Generalitat, és compatibilitzar les necessitats de lleure i de descans, sovint contraposades. "El que hem fet és avançar la feina que pot ser motiu de divergència entre els diferents sectors i interessos. La llei està adreçada al sector de l'oci, que és molt dinàmic i canviant, però també cal conjuminar-lo amb el descans i això és complicat", subratlla.

Les fases del procés

El concepte i la metodologia del procés participatiu que ha posat en marxa la Generalitat són aparentment senzills. El que és molt més complicat de gestionar són les implicacions que comporta, el temps, els recursos, el volum de gent i els punts de vista. En una etapa prèvia, interna, l'Administració du a terme un treball preparatori per conèixer a fons el subjecte que cal abordar i els actors que hi estan implicats, per establir de què vol parlar i per què. El procés participatiu, per si mateix, arrenca amb una primera fase, en què el Govern informa i fixa el marc de referència; una segona, en què es posa en marxa el diàleg, i l'última, que s'anomena de retorn. La seqüència, així, equival a explicar, escoltar i respondre.

El concepte i la metodologia del procés participatiu són aparentment senzills però gestionar les implicacions que comporta, el temps, els recursos, el volum de gent i els punts de vista és complicat

De Porto Alegre a Santa Cristina d'Aro

A escala molt petita, Santa Cristina d'Aro és un referent de participació ciutadana a Catalunya. Fa cinc anys, l'alcaldia d'aquesta localitat gironina de 5.000 habitants va posar en marxa una experiència innovadora per decidir deliberadament el pressupost municipal. El primer any es va decidir, així, un 33% del pressupost, que es va anar ampliant fins a arribar al 60% actual, un percentatge altíssim. La iniciativa, inspirada en la que va arrencar a Porto Alegre el 1989, s'ha assajat o implantat a d'altres poblacions i ciutats de l'Estat, com Sevilla, Còrdova, Valladolid o Albacete, però sovint amb un abast molt més reduït. Rubí, Terrassa, Sant Boi de Llobregat o Figaró-Montmany són altres ajuntaments catalans que permeten d'un manera o altra als contribuents opinar sobre com cal gasotar els diners públics.

L'experiència de Santa Cristina d'Aro va arrencar el 2003 amb l'arribada a l'equip municipal del doctor en Ciències Econòmiques i professor universitari de Política Econòmica Joan Bou. "Em vaig presentar per tirar això endavant", recorda Bou, actual regidor d'Hisenda, Pressupost Participatiu i Participació Ciutadana. L'objectiu va ser convertir els ciutadans en protagonistes de la gestió municipal i fer-los partícips del procés de presa de decisions.

Per això, el municipi va posar en marxa un sistema organitzat, que s'articula a través de vuit assemblees de barri i set assemblees temàtiques, que es convoquen anualment i que decideixen les deu accions que consideren prioritàries per a l'any següent. A més a més, hi ha una assemblea exclusi-

vament per a joves i, des de fa dos anys, una d'infants, integrades pels alumnes de 5è i 6è de primària de l'única escola pública local. Cada una de les assemblees nomena els seus representants al Consell de Ciutadans, encarregat d'estudiar totes les propostes i elaborar-ne per consens una de definitiva que es presenta a l'equip de Govern. "Tot això serveix de base per elaborar el pressupost, que s'entrega al Consell de Ciutadans i, si hi està d'acord, es presenta a l'aprovació del Ple", explica Bou, que juntament amb altres regidors participa en el Consell, amb veu però sense vot.

La valoració és més que positiva. "Abans el pressupost el feien quatre persones i ara és fruit d'un procés deliberatiu. Acaba sent el que el poble necessita i no la decisió d'un moment d'un polític o uns tècnics", opina el regidor. "Això ha canviat radicalment la forma de funcionar de l'Ajuntament, obliga a treballar en equip i que els funcionaris vegin la ciutadania no només com a contribuents sinó com a ciutadans, al servei dels quals estan, que comencen a exigir coses." Els avantatges, segons assegura, és que és un procés enriquidor, que fomenta la cultura participativa i que la ciutadania demana sovint partides pressupostàries més acotades. Entre els inconvenients, Bou lamenta que a vegades costi implicar la gent i fer-la-hi participar. "Ara ja ho tenim molt per la mà i a tot el procés hi participen unes 450 persones. Són moltes, però voldríem que fossin més", afirma.

Per marc de referència s'entén que el Govern fixa les línies mestres, defineix els continguts, les regles de joc i els límits, és a dir, els punts en els quals no està disposat a cedir, ja sigui per motius polítics, econòmics o legals. El diàleg preveu recollir tota la diversitat de punts de vista i ho fa de maneres diferents: a través de tallers participatius animats per dinamitzadors, reunions sectorials i territorials, tramesa d'aportacions escrites via correu postal, correu electrònic i fax, enquestes, etc. Finalment, en la fase de retorn, el Govern respon, informa i explica les conclusions als participants, i els motius pels quals s'inclou o es rebutja una aportació. Es pot entendre com un acte necessari i pedagògic de responsabilitat pública. En el cas del reglament d'Espectacles, per exemple, s'han dut a terme les dues primeres fases, però no la darrera. "No ho farem fins que la Llei no estigui aprovada. Explicarem a tothom quines aportacions s'han recollit i quines no i per què", apunta Claramunt. Un cop tancades aquestes tres fases, la DGPC recomana posar en marxa una comissió social de seguiment, que vetlli perquè els resultats es reflecteixin en actuacions efectives.

Amb tot, la participació no és una finalitat sinó el mitjà per aconseguir una fita. El que es busca no és tampoc el consens, sinó generar un diàleg que permeti adoptar decisions. A diferència de València, on una llei regula la participació, a Catalunya és voluntària. L'objectiu, diu Quim Brugué, és que es facin bones lleis. Es tracta de sortir del despatx i enriquir-se amb altres experiències, i és un mètode que utilitzen les conselleries que volen i en què participa qui hi està interessat. Per la mateixa regla de tres, no és un procés vinculant. "Si s'hagués de recollir tot el que la gent vol, hauríem de donar per descomptat que hi ha un acord. I la política existeix precisament perquè la gent no es

Els veïns de Vila-Rodona van participar activament en el procés de definició de la Directiva Marc de l'Aigua.

Foto: DGPC.

posa d'acord", subratlla. "És normal que els ecologistes i els industrials no coincideixin." Conclusió normal, doncs: tothom ha de quedar una mica frustrat. "No tothom ha quedat un 100% content", confirma Claramunt.

Serveis socials, la pionera

Especialment innovadora en aquesta nova manera de fer política del Govern d'entesa ha estat l'obertura dels processos participatius en l'elaboració de textos legislatius. La Llei de serveis socials, en aquest sentit, va ser pionera en la manera com es va desenvolupar. Fins aleshores,

Pacte Nacional per a la Immigració

Un dels processos participatius més ambiciosos que ha posat en marxa aquest any el Govern català és el del Pacte Nacional per a la Immigració, adreçat a consensuar amb tota la societat catalana les polítiques públiques per afrontar el fenomen migratori i donar respostes als reptes i a les necessitats que planteja aquest col·lectiu de nous ciutadans. La immigració és el principal factor de canvi de la societat catalana al segle XXI. Només en els darrers deu anys, han arribat a Catalunya 900.000 persones originàries de 150 països diferents. El Pacte preveu endegar 50 noves actuacions que garanteixin una bona convivència i cohesió social entre tota la ciutadania. Reforçar els serveis públics bàsics, com la sanitat i l'educació, i crear un servei universal d'acollida són algunes de les accions prioritàries.

El procés participatiu, que es va desenvolupar entre els mesos d'abril i juny, va arrencar amb el document de bases que la Secretaria per a la Immigració, dependent del Departament d'Acció Social, va elaborar partint d'una diagnosi feta per 80 professionals, que es va discutir al llarg d'una llarga fase consultiva amb quatre comissions. L'objectiu del pro-

cés era analitzar el document amb els professionals de les entitats i les associacions de persones immigrades o de suport a persones immigrades i de les administracions públiques locals i recollir les seves aportacions en els tres eixos principals del pla: gestió dels fluxos migratoris i accés al mercat de treball; adaptació dels serveis públics, i integració en una cultura pública comuna.

En total, es van celebrar vuit sessions informatives i 48 tallers de debat en vuit àrees territorials, en què van participar 1.118 persones representants de 440 entitats i ens locals. A més a més, es va obrir una bústia de correu electrònic al web de la secretaria, *I tu, què en penses?*, per rebre aportacions a títol individual, i es va celebrar, amb la col·laboració de l'Institut Català de les Dones, una conferència sobre dones migrants. "El procés va estar molt ben plantejat i l'esforç ha estat molt gran", subratlla Carol Blesa, tècnica de la Direcció General de Participació Ciutadana, que va ser la responsable del procés. "Es podria haver millorat si haguéssim tingut una mica més de temps, però la immigració és un tema en què la gent és molt participativa."

era possible esmenar i comentar els projectes de llei, però ja un cop redactats i articulats, la qual cosa en limitava la possibilitat de canvis. Amb la de serveis socials es va inaugurar un nou mecanisme, la diferència principal del qual és que la incorporació de la ciutadania va tenir lloc abans que existís un text. Per dir-ho en unes altres paraules: ara es participa en la gestació del text mentre que abans s'assistia només al part. L'avantatge és que permet la inclusió de més idees, experiències i punts de vista. La dificultat, segons Participació Ciutadana, és que es parteix del no-res i per això la informació hi té un paper fonamental.

En el cas d'aquesta primera experiència, el Govern va encarregar el juny de 2004 a un comitè d'experts que elaborés un document de bases, del qual es van editar 4.000

Una de les característiques dels processos participatius és que sovint el calendari mana i és més fàcil convocar el personal de les entitats, associacions, agents socials i institucions involucrats en la matèria que els ciutadans del carrer. Per això, en aquest cas es va decidir posar en marxa una iniciativa original, que ja s'havia utilitzat en la Convenció Catalana del Canvi Climàtic, i que implica convocar a cada territori un grup de ciutadans, entre 15 i 25, seleccionats com una mostra aleatòria tenint en compte criteris de sexe, edat i país d'origen. "Era un tema senzill, en el sentit que sobre la immigració tothom té alguna opinió. El nivell del debat amb els grups de ciutadans va ser molt bo i va reflectir més l'opinió de la societat, per exemple, es van mostrar determinades reticències, però amb clau positiva", afegeix Blesa.

El procés es va tancar quan el secretari per a la Immigració, Oriol Amorós, i el director general de Participació Ciutadana, Marc Rius, van presentar públicament a principi de juliol les 2.400 propostes que es van recollir, entre les quals s'inclou crear un observatori que avaluï l'execució del Pacte, estudiar el dret a sufragi per fomentar la integració o dur a terme acci-

ons de sensibilització per rebatre la idea, molt estesa, que la població immigrada gaudeix de beneficis. Una part de les propostes van quedar recollides en el document de negociació del Pacte, que s'ha endegat amb partits polítics, patronals, sindicats, entitats municipals i agents socials de referència.

exemplars i que es va sotmetre a debat social entre el novembre de 2004 i el juny de 2005. El document, a més a més, juntament amb una memòria explicativa, es va penjar al Portal Social www.portalsocial.net, el conducte que es va crear per rebre les aportacions individuals de la ciutadania. En total, es van celebrar 121 actes de presentació, als quals van assistir unes 7.500 persones, i es van rebre 48 documents d'esmenes col·lectives d'entitats i federacions i 73 d'esmenes individuals. Totes les aportacions van servir per elaborar l'articulat de l'avantprojecte de llei que es va trametre al Parlament.

La participació no és una finalitat sinó el mitjà per aconseguir una fita. El que es busca no és tampoc el consens, sinó generar un diàleg que permeti adoptar decisions

Uns mesos més tard, el 2006, el Departament de Benestar i Família va encarregar a la DGPC un nou procés participatiu, aquest cop per donar suport a la redacció de l'Avantprojecte de llei d'infància, que va dur a terme un grup d'experts. En aquest cas, es van mobilitzar 390 persones i 167 organitzacions.

També la nova Llei de la iniciativa legislativa popular es va posar en marxa a través d'un procés participatiu. Durant l'any 2004, es va enviar un document a 300 entitats associatives, col·legis professionals, sindicats i organitzacions empresarials que explicava la normativa en vigor i la voluntat de millorar-la, i es va obrir un canal de consulta perquè les persones interessades hi poguessin fer aportacions via telefònica o Internet. Un cop redactat l'esborrany de l'Avantprojecte, es va penjar a Internet per recollir noves aportacions i articular el text definitiu.

Un dels processos participatius més recents, encara per tancar, és el de la Llei d'acollida de persones immigrades i retornades a Catalunya. En aquest cas, la Secretaria d'Immigració va obrir el procés el març de 2007 i va convocar responsables de les administracions locals catalanes i representants de la societat civil a debatre el document de bases que es va elaborar internament i que també es va sotmetre a l'estudi del Consell Assessor d'Immigració. "El procés de participació no es va iniciar amb un text articulat definit, sinó amb un document que, d'una banda, permetia la flexibilitat suficient per introduir-hi noves qüestions i, de l'altra, centrava els temes de debat, la qual cosa era imprescindible per garantir l'eficiència del procés", explica l'informe de síntesi. El compromís era "considerar totes les opinions", però ja s'advertia que no totes les aportacions recollides quedarien reflectides en l'Avantprojecte de llei. Els debats es van celebrar a través de 16 tallers participatius a set demarcacions territorials catalanes, al matí per als ens locals i al vespre per a les entitats i associacions. Hi van participar en total 710 persones, en representació de 191 entitats i 186 ens locals.

Fent balanç

El balanç de quatre anys en polítiques de participació ciutadana és positiu. Més enllà dels resultats finals, diverses persones i col·lectius que han contribuït fins ara a l'ela-

boració de les diferents lleis n'estan satisfets i valoren molt positivament el procés per si mateix i la voluntat del Govern de recollir la diversitat d'opinions i d'experiències de la societat civil, els agents implicats i la ciutadania. "Tant de bo altres lleis funcionin així", subratlla un dels membres de l'Espai de Debat Permanent i Aplicat dels Serveis Socials a Catalunya que va prendre part en el procés de participació de la Llei de serveis socials. També els departaments de l'Administració que han demanat els serveis de la Direcció General de Participació Ciutadana valoren els beneficis d'aquesta nova manera de fer política. "El diàleg ha estat possible", afirma la secretària del Joc i d'Espectacles de la Generalitat, Mercè Claramunt. "Hi ha participat molta gent i molt diversa a tots els territoris i tothom ho ha valorat molt positivament. Les aportacions ens ajudaran a fer un bon reglament", afegeix, i fa broma: "Jo, com a l'anunci del detergent: ho recomanarem a tothom!"

Amb tot, sempre hi ha un "però" i no tots els processos estan exempts de crítiques. Si en alguns casos l'Administració retreu que a vegades costa mobilitzar els ciutadans i implicar-los, els participants han lamentat en alguns casos la brevetat del format. Aquest va ser el cas, per exemple, del procés participatiu per elaborar l'Avantprojecte de la llei d'acollida de persones immigrades. Càritas Diocesana de Barcelona, en concret, va lamentar que només hagués disposat de quinze dies per estudiar el document i que les jornades fossin massa curtes per debatre i fer-hi aportacions, segons recull l'informe de resultats fet públic el maig de 2007.

Comissions Obreres i la Unió General de Treballadors tampoc no van amagar el malestar pel fet que se sumessin entitats grans i petites en el mateix sac i que no s'haguessin escoltat les seves veus a l'hora d'elaborar el document de bases. Els sindicats van demanar un procés específic i paral·lel per als agents socials que tingués en compte el seu pes específic i la seva presència al Consell Assessor d'Immigració. "Un cop vam aconseguir això, la valoració va ser positiva", recorda Carles Bertran, coordinador del Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers (CITE) de CCOO. "És important afavorir la participació, però no hauria de servir per justificar o validar un model legal o un projecte de llei", adverteix, "sinó que hi ha d'haver una participació i un debat real, amb prou temps per estudiar i debatre les propostes".

L'objectiu és convertir a poc a poc aquestes experiències en una nova manera d'entendre i tirar endavant la feina legislativa

Segons la Direcció General de Participació Ciutadana, el balanç és positiu, i l'experiència, molt enriquidora. Amb tot, es reconeix que el camí ha estat ple de dificultats, entre altres coses perquè aquesta mena de processos són nous tant per a l'Administració com per a la ciutadania. L'objectiu, s'assegura, és convertir a poc a poc aquestes experiències en una nova manera d'entendre i tirar endavant la feina legislativa.